

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ
МИНИСТРЛИГИ

М.М.АДЫШЕВ атындагы
ОШ ТЕХНОЛОГИЯЛЫК УНИВЕРСИТЕТИ

“Бекитемин”
Илим жана инновация
боюнча проректор
а.ч.и.д., доцент Танаков Н.Т.

_____ 2024-ж.

“Каралды”
Экономика жана каржы
кафедрасынын башчысы
э.и.к., доцент Зикираев М.Т.

_____ 2024-ж.

АДИСТИК БОЮНЧА КАНДИДАТТЫК ЭКЗАМЕНДЕРДИН
ПРОГРАММАСЫ

08.00.05 – тармактык экономика

Керимбаева Тынара Эркинбековна

**Экономиканын реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугун
жогорулатуу**
(Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл чарбасынын мисалында)

КИРИШҮҮ

Атайын дисциплина боюнча кандидаттык экзамен илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды аттестациялоонун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

08.00.05 – тармактык экономика адистиги боюнча кандидаттык экзамендин максаты: Кыргыз Республикасынын реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугун жогорулатуу үчүн теориялык жана практикалык сунуштардын комплексин иштеп чыгуу болуп саналат.

Илимий изденүүчүнүн терең жана ар тараптуу кесиптик билимин белгилөө даражасын, өз алдынча изилдөөгө даярдыгынын деңгээлин, эмгек жана анын натыйжаларын иш жүзүндө ашыруу изденүүчүнүн негизги милдети болуп саналат.

Аспирант өз изилдөөсүндө жогорку жөндөмдүүлүгүн көрсөтүү үчүн негизги теориялык, практикалык жана методологиялык негизделген түшүнүктөрдү билүүсү зарыл:

- маселелерге практикалык мамиле кылууну теориялык жана методологиялык жактан негиздөө, айыл чарба секторун өнүктүрүү;
- айыл чарба тармагынын теориялык жана концептуалдык негиздерин, ролун жана айыл чарбасынын өнүгүшүнө таасир этүүчү факторлорду, дүйнөлүк тенденцияларды изилдөө;
- айыл чарба өндүрүшүнүн маселелерин чечүүдө өз ара аракеттенүү жана жөнгө салуу, окуу башкарууну жакшыртуунун стратегиялык тенденциялары жана өнүгүү перспективалары;
- агрардык сектордун мамлекеттик башкаруу системалары; перспективаларды аныктоо жана экономикалык өнүгүүсүн болжолдоонун эконометрикалык моделдөө, аны изилдөө, теориялык жана методикалык ыкмалар менен стратегиялык жакшыртуу тенденциялары, башкаруу жана өнүгүү перспективалары, теориялык жалпылоо жана системалаштыруу;
- айыл чарба тармагынын инвестициялык жагымдуулугун өнүктүрүүнүн дүйнөлүк тенденцияларын өнүктүрүү;

- инвестициялык жагымдуулукту жогорулатуу маселелерин чечүүдө мамлекеттик өз ара аракеттенүү жана жөнгө салуу.

08.00.05 – тармактык экономика адистиги боюнча кандидаттык экзамендин программасы Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 18-январындагы №12 Жарлыгы менен бекитилген Окумуштуу даражаларды ыйгаруу тартиби жөнүндө жобого ылайык иштелип чыккан.

Бул программанын негизин төмөндөгү дисциплиналар түзөт: “Айыл чарбанын экономикасы”, “Улуттук экономика” жана “Макроэкономика”.

**08.00.05 – ТАРМАКТЫК ЭКОНОМИКА АДСТИГИ БОЮНЧА
КАНДИДАТТЫК ЭКЗАМЕНДИ ТАПШЫРУУ ҮЧҮН СУРООЛОРУ**

Айыл чарбасынын экономикасы

1. Агрардык саясат деген эмне жана ал кандай инструменттерди колдонот?
2. Дүйнөнүн кайсы өлкөлөрү айыл чарба продукциясын экспорттоону ийгиликтүү кеңейтүүнүн жолдору?
3. Айыл чарба экономикасы деген эмне?
4. Азыркы айыл чарба экономикасынын алдында кандай милдеттер турат?
5. Айыл чарбасын өнүктүрүүдө мамлекеттик программалардын жана инвестициялардын ролу кандай?
6. Айыл чарба продукциясынын баасына кандай факторлор таасир этет?
7. Айыл чарба системаларынын негизги түрлөрү кайсылар?
8. Айыл чарбасынын натыйжалуулугун баалоонун негизги ыкмалары?
9. Айыл чарбасынын өнүгүшүнө кандай факторлор таасир этет?
10. Айыл чарба инфраструктурасы деген эмне?
11. Айыл чарба субсидиясы деген эмне?
12. Айыл чарба өндүрүмдүүлүгүнө кандай факторлор таасир этет?
13. Айылдагы коопсуздук деген эмне жана аны кантип өлчөө керек?
14. Азыркы айыл чарбасы кандай кыйынчылыктарга дуушар болууда?
15. Айыл чарба интеграциясы деген эмне жана ал кандай пайда алып келе алат?

Улуттук экономика

1. Экономикалык баалуулуктар жана рынок экономикасынын субъекттери.
2. Улуттук экономиканын инструменттери, субъекттери жана объекттери.

3. Кыргыз Республикасынын өткөөл экономикасынын өзгөчөлүктөрү.
4. Мамлекеттик менчикти приватташтыруу экономикалык кайра куруунун эң маанилүү шарты.
5. Өлкөнүн жаратылыш ресурстарынын потенциалы.
6. Улуттук экономиканын эмгек ресурстары жана азыркы учурдагы миграциялык процесстер.
7. Улуттук экономиканын тармактык структурасы.
8. Туризм жана анын Кыргыз Республикасынын экономикасын өнүктүрүү үчүн мааниси.
9. Мамлекеттин улуттук экономикасын өнүктүрүүдө чакан жана орто бизнестин ролу.
10. Улуттук байлыктын динамикасы, структурасы жана көлөмүнүн көрсөткүчтөрү.
11. Улуттук экономиканын рекреациондук (эс алуу) комплекси.
12. Эл чарбасында социалдык тармактарды өнүктүрүүнүн экономикалык аспектилери.
13. Кыргыз Республикасында эркин экономикалык зоналарды түзүү процесси.
14. Кыргыз Республикасында тышкы сооданын өнүгүүсүнүн заманбап өзгөчөлүктөрү жана тенденциялары.
15. Кыргыз Республикасындагы инвестициялык климат: өзгөчөлүктөрү жана өнүгүү перспективалары.

Макроэкономика

1. Суроо-талап жана суроо-талап чондугу. Суроо-талап кызматтары. Жеке жана рыноктык суроо-талап.
2. Инфляция түшүнүгү жана түрлөрү. Инфляцияны өлчөө. Суроо-талаптын инфляциясы жана чыгашалардын инфляциясы.
3. Жумушсуздуктун социалдык-экономикалык кесепеттери. Оуэкендин мыйзамы.

4. Капитал сунушу. Сактоолор. Капиталга болгон суроо-талаптар (карыз алынуучу каражаттар). Пайыз. Пайыздын алгычкы жана чыныгы ставкасы.
5. AD-AS моделиндеги жалпы суроо-талап жана анын графикалык көрсөтүлүшү.
6. Баалар өзгөргөндө киреше эффекти жана алмаштыруу эффекти.
7. Сатып алуу жөндөмдүүлүгүнүн паритет теориясы.
8. Экономикалык цикл жана анын көрсөткүчтөрү. Экономикалык циклдин фазалары.
9. Жумушсуздук боюнча мамлекеттик саясат: классикалык жана кейнстик мамилелер.
10. Керектөөчүнүн бюджеттик чектөөсү. Графикалык интерпретация.
11. Дүйнөлүк валюта системасы жана дүйнөлүк валюта мамилелери.
12. Ички дүң продукт: анын максаты, өлчөө ыкмалары, экономикалык процесстерди талдоодогу ролу.
13. Рынок экономикасынын негизги институттары.
14. Экономикалык баалуулуктар жана рынок экономикасынын субъекттери.
15. Сунуш жана сунуш чондугу. Сунуш кызматы. Жеке жана рыноктык сунуш.

СУНУШТАЛГАН АДАБИЯТТАР:

1. Абдымаликов, К.А. Экономика Кыргызстана (на переходном этапе) [Текст] /К.А.Абдымаликов. – Бишкек, 2010.- С.305-333.
2. Абдымаликов, К.А. Экономика сельского хозяйства [Текст]: учебник для вузов / Абдымаликов К.А., Жумабаев Ж.Ж.– Бишкек : 2012. – 664 с.
3. Абдиев, М.Ж. Кыргыз Республикасынын агроресурстук потенциалын жогорулатуудагы инвестициянын ролу [Текст] / М.Ж.Абдиев, Ф.С.Парпиева – Ош, 2023.- 160 б.
4. Белов, Н.Г. Инвестиционная деятельность [Текст]: учебное пособие / Н.Г.Белов – М.: ФиС 2021. – 458 с.
5. Камчыбеков, Т.К. Роль государства в обеспечении благоприятного инвестиционного климата [Текст]: / Т.К.Камчыбеков, Б.Р.Мустафакулова // Вестник КЭУ им.М.Рыскулбекова - 2016. - № 4.- С.168-173.
6. Коваленко, Н.Я. Экономика сельского хозяйств / Москва: учебник: Юрайт, 2023 406 с.
7. Куликова, Н.Т. Инвестиции: учебник / Москва: вузовский учебник: ИНФРА-М, 2020. 413 с.
8. Кыргызстан в цифрах [Текст: 2020: статсборник.- Бишкек: Нацстаткомитет, 2021. – 325с.
9. Лубкова, Э. М. Инвестиции: учебно-методическое пособие / Э. М. Лубкова, О. В. Зонова ; КузГТУ. – Кемерово, 2018. – 130 с.
10. Мамасыдыков, А.А. Инновационная экономика Кыргызской Республики: Теория, практика и информационное обеспечение. [Текст] / А.А.Мамасыдыков // Монография. Изд. «Бийиктик».-Бишкек, 2011. -351 с.
11. Марголин, А.М. Экономическая оценка инвестиций [Текст] / А.М. Марголин, А.Я. Быстрыков. - М., 2001. - 420 с.
12. Минаков И.А. Экономика сельскохозяйственного предприятия [Текст]: / И.А.Минаков, Л.А. Сабетова, Н.И. Куликов / М.: Колосс, 2004. 528 с.
13. Николаев, А.С. Инвестиции и инвестиционный анализ: учебник / [Текст]: / А.С.Николаев. М: ФиС, 2021. 601 с.

14. Парпиева, Ф.С. Кыргыз Республикасынын агроресурстук потенциалын жогорулатуудагы инвестициянын ролу (Ош облусунун айыл-чарбасынын мисалында)» [Текст]: 08.00.05 э.и.к., автореф.дис / / Ф.С.Парпиева -Жалал-Абад, 2021.- 28 б.

15. Петров, М.Л. Инвестиции: учебник. Москва: Издательство – ФиС, 2014. 312 с.

16. Токторов, К.К. Кыргыз Республикасынын айыл чарбасын инновациялык өнүктүрүүнүн уюштуруу-экономикалык механизми [Текст]: 08.00.05 э.и.д., автореф.дис // К.К.Токторов - Бишкек, 2022.- 44 б.